

ÄDELLÖVPRISTAGARE 2008

Ekskrinet till Arne Mirton

Arne Mirton arbetade under sin yrkesverksamma tid i huvudsak i landskap med ädellövskog, först på Gotland och sedan under 30 år i Blekinge. Han har under längre tid än någon annan i Ekfrämjandets historia haft en ledande funktion inom Ekfrämjandet. Som sekreterare fungerade han under 17 år från 1985, under först *Gunnar Almgren* och sedan *Gustav Fredriksson*. Därefter var han ordförande under sex år fram till 2008. Det blir 23 år i

oavbruten följd; oslagbart alltsedan Ekfrämjandets start 1944.

Arnes kvaliteter som sekreterare upplevdes givetvis av medlemmarna, men kanske särskilt av dem som var ordförande under samma tid. Det var nog ganska lätt för Gunnar och Gustav att vara ordförande med honom som sekreterare. Hans känsla för ordning och reda i sedvanliga sekreterareuppgifter, men kanske alldeles särskilt i arbetet med förberedelser och genomförande av årsmöten och exkursioner, skapade en trygghet för ordförande och hela styrelsen.

Arne arrangerade också under flera år Ekfrämjandets kurser i ekskogsskötsel i Blekinge, med i första hand *Erik Ståål* som lärare. Han var inför de sista kurserna pådrivare för att rekrytera deltagare och ordna med exkursionsdagar. I hemlandskapet Blekinge har han anlagt ett flertal demonstrationsområden med plantering av ädellövskog. Planteringarna har under senare år inventerats och resultaten förtjänstfullt dokumenterats.

Arne avslutar nu, eller som vi hoppas gör en paus i sitt aktiva arbete inom Ekfrämjandet efter sex år som ordförande. En ordförande ska vara både traditionsbärare och förnyare. Detta förverkligade han på ett ypperligt sätt genom sitt lågmälda och lättsamma sätt att leda Ekfrämjandet – inte minst vid årsmöten och exkursioner. Han hade en för-

Arne Mirton tackar här för mottagandet av Ekskrinet vid Ekfrämjandets årsmöte 2008. - Foto: U. Olsson.

måga att lyssna på styrelse och medlemmar och det uppskattades av alla. Både mångåriga och nytillkommande medlemmar har under hans tid kunnat känna trivsel och engagemang och vi hoppas få se honom under många kommande år inom Ekfrämjandet.

Bengt Nihlgård och Gustav Fredriksson

Ekfrämjandets rikspris 2008 till Carl Piper

Carl Piper äger och förvaltar Högestad och Christinehof – Skånes största privata egendom. Skogen omfattar inemot 7000 hektar. Historiskt var skogsbruket inriktat mot lövskog och huvudinriktningen var att förse Andrarums Alunbruk, en av våra första industriella miljöer, med ved. I samband med detta upprättades en av Nordens första skogsbruksplaner redan under 1600-talet. Befolkningsstillväxt, överavverkningar och åretruntbete ledde liksom i många andra delar av Skåne till skogsbrist under 1800-talet när ljunghedar och fäladsmarker bredde ut sig. Från slutet av 1800-talet och i början av 1900-talet restaurerades stora skogsarealer. Framför allt planterades gran på fäladsmarker. Skogsbruket har emellertid under senare årtionden getts en annan inriktning.

Skogarna på Christinehof består idag till 60 % av barr och på Högestad 40 %. Målet är nu istället att 60 % av hela skogen ska bära lövskog. Tidigare jordbruksmarker planteras med lövträd och efter avverkning omvandlas äldre granplanteringar

till lövskog. Policyn för förvaltningen är att man ska sträva efter att bevara alla natur- och kulturvärden och att ”återskapa den ekologiska balansen som rubbats av människan”.

Genom satsning på ek, bok och andra ädla lövträd inom Högestad och Christinehof bygger man upp långsiktigt höga rotvärden för framtida investeringar. Samtidig odling av snabbväxande lövträd såsom poppel och förädlad vårtbjörk ger på kort sikt hög avkastning.

Inom Christinehofs Ekopark, en av Europas första privatägda, bevaras områden med skoglig kontinuitet av ädel-

Carl Piper fick Ekfrämjandets rikspris, Ekskrinet, under Ekfrämjandets besök i en bokskog tillhörande Högestad. -Foto: Thomas Thörnqvist.

löv, vilket skapat höga naturvärden. En viktig del av Ekoparkens uppgifter är att visa upp verksamheten och sprida kunskap om såväl ekosystemens funktion som den biologiska produktionens roll i ett hållbart samhälle.

Carl Piper är den drivande arkitekten bakom de strategier och policy som är vägledande för förvaltningen av Högestad och Christinehof. De är ett resultat av Carl Pipers engagemang i miljöfrågor, lyhördhet för samhällets utveckling, forskningssamarbete och en öppen dialog med aktörer i omvärlden. Carl Piper är en engagerad lyssnare som har förstått att praktiskt för sitt företag dra slutsatser av vad som sker eller förväntas ske i omvärlden.

Carl Piper är en synnerligen generös person, som gärna delar med sig av erfarenheter, visar upp sina skogar vid exkursioner och utbildningar. Skogarna är öppna för forskare, studenter, skogsfolk, skolor, föreningar och allmänhet. Det finns knappast någon annan privat skogsägare i Sverige som på liknande sätt lever upp till internationella överenskommelser om hur uthålligt skogsbruk ska tillgodose ekonomiska, ekologiska och sociala funktioner.

Carl Pipers engagemang för lövskogen och i synnerhet för ädellövskogen gör att dagens skogar på Högestad och Christinehof kan ses som ett förverkligande i stor skala av vad Ekfrämjandet jobbar för. De är dessutom en förebild för sydsvensk skogsskötsel och skogsbruk i ett samhällsperspektiv.

Ekfrämjandet överlämnar 2008 års rikspris till Carl Piper med övertygelsen att förvaltningen av Högestad och Christinehof ännu inte nått sina slutliga mål utan kommer att under flera årtionden

framöver ge skogsskötare och miljövårdare kloka och intressanta impulser.

Gustav Fredriksson

Ädellövskogspris till ekforskare

Stellan Sunhede har sedan 1993 bidragit med en artikelserie i Ekbladet om ved- och barklevande svampar på ek. I femton artiklar har hittills 23 arter presenterats närmare i text och bild.

Stellan har så långt tillbaka han kan minnas alltid varit fascinerad av djur och natur. Exkursionerna gjordes i de ställvis ekrika omgivningarna runt hembygden i Värnamo. Intresset för ek var till en början mest entomologiskt inriktat men sambandet mellan insekter och rötangripna ekar ledde så småningom över i ett djupare engagemang för ekens vedsvampflora. Under mer än trettio år har eksvampfloran på drygt 400 utvalda ekar följts i åtta fasta provrutor i södra Sverige och mer än 97.000 ekar av olika diametersklasser undersökts i Nordeuropa (Danmark, Estland, Finland, Lettland, Litauen, Norge och Sverige). Forskningen behandlar bl.a. frågor om geografiska utbredningsmönster, rumslig fördelning av fruktkroppar och rötter, populationsstrukturer, succession, taxonomi, miljö och substratkrav.

Stellan har bl.a. arbetat som lärare vid Göteborgs universitet där han disputerade 1990 i systematisk botanik med ett omfattande arbete om marksvampar. De sista tio åren har han arbetat på Högskolan i Skövde där han varit universitetslektor i organismbiologi. Här har hans stora intresse för undervisning i naturvetenskap bl.a. renderat honom det pedagogiska priset "guldäpplet". Eksvamp-

*Stellan Sunhede med Ekfrämjandets ädellövskogspris. -
Foto: Irma Sunhede.*

forskningen har från sin start till största delen bedrivits utanför tjänsten med intresse och nyfikenhet som drivkraft. Stellan slutade sin tjänst våren 2008 för att på heltid kunna ägna sig åt sin eksvampforskning men är fortfarande knuten till forskningsgruppen "Ekologisk modellering, Inst. för vård och natur" vid högskolan.

ningen av den enorma mängd data som insamlats. Stellan hoppas så småningom kunna sammanfatta sin forskning i ett arbete med titeln "Wood- and bark-inhabiting fungi on Quercus in Northern Europe".

Stellan Sunhedes framgångsrika ekforskning och medverkan i Ekbladet gör honom till en mycket värdig mottagare av Ekfrämjandets ädellövskogspris.

Ulf Olsson

Stellan var under många år medlem i ArtDatabankens floravårdskommitté för svampar. Resultat från eksvampprojektet har bl.a. kommit floravården till godo i form av artefaktblad rörande rödlistade svampar på ek. I publikationer tillsammans med andra forskare har bl.a. arter nya för vetenskapen beskrivits, populationsstrukturer hos rötsvampar i ek analyserats och sällsynta och skyddsvärda svampar på ek behandlats. Att få bidra med artiklarna i Ekbladet ser han mycket positivt på. Det är en av högskolornas och universitetens tre viktiga uppgifter nämligen den att nå utanför de akademiska väggar.

Fältarbete pågår fortfarande under 3-4 månader av året men tyngdpunkten av arbetet är förlagd till bearbet-

Jan Linder t.h. delade ut Ekfrämjandets ädellövskogspris till Lars-Börje Nilsson vid ett besök på Lars-Börjes marker. - Foto: Boris Möllerström.

Lars-Börje Nilsson Ekfrämjandets ädellövskogspristagare 2008 i Blekinge län

Lars-Börje Nilsson äger och förvaltar skogsfastigheten Bostorp 2:2 i Fridlevstad socken, Blekinge län. Av den totala skogsmarksarealen, 77 hektar, är cirka 10 hektar lövskog, huvudsakligen nyanlagda bestånd med ek, bok och fågelbär och björk. Lars-Börje har sedan mitten av 1970-talet ett mångårigt förflutet som skogsvårdskonsulent i Blekinge. Sedan 2001 förvaltar han Fortifikationsverkets skogar i södra Sverige.

Lars-Börje insåg tidigt vikten av att bevara ett varierande lövinslag i skogslandskapet och har engagerat sig såväl i utvecklingen av befintliga lövbestånd som nyanläggning av lövskog.

Anläggning av ädellövskog var under 1980- och 1990-talet, när ädellövskogs-

stödet introducerades, en relativt ny och oprövad verksamhet i Blekinge eftersom det saknades tradition. Lars-Börje var en av de pionjärer som vågade testa och utveckla idéer och metoder som var anpassade till länets lokala förutsättningar. Han skaffade sig därigenom mycket gedigna kunskaper och erfarenheter som kom väl till pass i hans roll som skoglig rådgivare. Utvecklingsarbetet bjöd ibland på besvikelser, som t ex när Lars-Börje medverkade till länets första ekplantering med el-stängsel till skydd mot viltskador. Det visade sig snart vara en bekymmersam felsatsning som fick ersättas med mera beprövade metoder.

Lars-Börjes entusiasm och förtroende har under lång tid inspirerat många skogsägare i östra Blekinge och resulterat i betydande arealer nyanlagd ädelövkog. Han har inte enbart agerat som inspiratör och rådgivare, utan även varit markägarna behjälplig med det praktiska utförandet. Han har också varit noga med att följa upp föryngringarna och sett till

att kompletterande åtgärder utförts vid behov.

Genom sitt stora engagemang och idoga arbete för ädelövkogen, både som rådgivare, förvaltare och markägare, är Lars-Börje Nilsson en synnerligen värdig mottagare av Ekfrämjandets ädelövkogspris 2008.

Arne Mirton

